

Cümə axşamı, 24 iyul 1919-cu il, nömrə 233

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci sənəyi-dəvamiyyəsi. Pəncşənbə, 25 şavvalül-mükərrəm sənə 1337. 24 təmmuz 1919 sənə.

Türk və İslamlığa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalənin mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə "Azərbaycan" idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 1 manat 50 qəpik.

Abunə şəraiti: Bakı üçün 1 aylığı 35 rubla, 2 aylığı 60 rubla, 3 aylığı 90 rubla. Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 40 rubla, 2 aylığı 70 rubla, 3 aylığı 100 rubla. Elan fiat: birinci səhifədə sətri 5 rubla, axırncı səhifədə sətri 4 rubla, itən şeylər və yer axtaranlar üçün 3 rubla.

ELAN

Fevral ayında 1919 sənəsi Batumda Məcdüssəltənə ingilislər tərəfindən tövqif [saxlanılıb] və həbs olunduqdan sonra oradakı əşyamız kimsə tərəfindən hifz və siyanət olunmadığı [qorunmadığı] üçün arada sahibsiz qalaraq pək çox ziqiymət [qiymətli] əşyamız, kitablarımız, xəritələrimiz və bir taqım övraqımız [sənədlərimiz] və Məcdüssəltənənin möhürləri çalındı və qarət olundu. Binaənileyh [ona görə], bununla elam edirəm [bildirirəm]: Məcdüssəltənə bütün qəbz sənədlərini kəndi xətti ilə əvəz etdiyi üçün o möhürlərin heç bir təsir və əhəmiyyəti yoxdur və o möhürlər dəxi təsir və əhəmiyyət-dən saqitdir [düşmüşdür].

Prins Məcdüssəltənə Əfşar 5465

Bakı Müsəlman Təchiziyyə İdarəsi bununla kəndi heyət üzvlərinə elan edir ki, növbəti heyət iclası həmin iyul ayının 24-də pəncşənbə [cümə axşamı] günü saat 5-ə təyin edilmişdir. Həmin iclas ikinci dəfə olduğuna görə nə qədər üzv gəlsə, qanuni hesab ediləcəkdir.

Bakı Müsəlman Təchiziyyə İdarəsi 5463

SİRK "MODERN"

Pəncşənbə günü iyul ayının 24-də, 1919-cu ildə məşhur sportsmen Pyotr Nikolayeviç Yelizarov tərəfindən mükəmməl surətdə vücudə gətirilmiş fransız güləş mübarizəsinin 26-cı günü 1919-cu ilin məşhur "Cahan Pəhləvanı" namı və Azərbaycan fəxri şarfı və 30 min manat mükafat.

Bu gün 3 cift pəhləvan mübarizə edir. Birinci – düşənbə günü iyul ayının 21-də Zakoroyko və Svabodanın mübarizəsi 1 saat 20 dəqiqə müddətində axırı bulmadığından, bu gün mən Yelizarov pəhləvanların xahişinə görə qəti arasıkəsilməyən mübarizə təyin edirəm.

- 1) Ferdinand Svaboda – Zakoroyko; 2) Gənc Əli – Tələbə (Student) V. O.; 3) Qəti mübarizə Dizavaninin tələbinə görə: Dizavani – Naməlum.

Mübarizə Yelizarovun təhti-nəzarətində [nəzarət altında] olacaqdır. Elan: təzə artistlər və pəhləvanlar gəliir. 5464

MALİYYƏ NƏZARƏTİ ELAN

Azərbaycan Dövləti Əmanət Sandıqları və Xırda Etibar [Dövlət Əmanət Kassa-

Table with financial data and a large calligraphic signature 'Azərbaycan'.

Main body of the newspaper containing various news articles, advertisements, and public notices in Azerbaijani.

"Azərbaycan" qəzetinin 233-cü nömrəsinin 1-ci səhifəsi

ları və Kiçik Kredit] İdarəsi Şurayı-Vüzərənin [Nazirlər Kabinetinin] 1919 sənəsi həziran [iyun] qərarı əsasına istinadən elan edir ki:

1) 15 avqustdan (1919 sənə) Azərbaycan Dövləti Əmanət Sandıqları ni-zamnaməsi ilə mütabiq [uyğun] olmaq üz-rə zirdəki [aşağıdakı] 12 Azərbaycan xəzi-nələri, yəni Bakı, Gəncə, Qazax, Zaqatal, Ağdaş, Göyçay, Quba, Şəki, Petropavlov-ka, Salyan, Şamaxı və Şuşa xəzinələri cən-bində [nəzdində], Azərbaycan posta və teleqraf idarələri cənbində 35 şöbə ilə Azərbaycan Dövləti Əmanət Sandıqları mərkəzi idarələri açılır. Azərbaycan Döv-ləti Əmanət Sandıqlarına daxil edilən əmanətlər hökumətin bütün vəsaiti ilə dərdəhdə edilərək hər zaman heç bir məh-dudluğu haiz olmamaq [məhdudlaşdırıl-mamaq] üzrə tamamilən tədiyyə edilir [tə-min edilir, ödənilir]. Əmanətlərə sənəvi [il-də] 3.6 % ayrılır.

2) Yuxarıda göstərilən xəzinələr cən-bində vəqə Rusiya əmanət sandıqları ke-çən 1918 sənəsi eylül [sentyabr] 15-dən etibarən kəndi əlaqələrini, fəaliyyətlərini kəsmişlərdir. Azərbaycan Hökuməti xalq müləhizəti dolayısı ilə [xalqın maraqlarını nəzərə alaraq], 12 xəzinə cənbində açıl-mış Azərbaycan Dövləti Mərkəzi İdarə-lərinə 12 xəzinədə vəqə 1918 sənəsi ey-lülünə qədər sabiq sandıqlardakı əma-nətlərin qaytarılmasını və para ilə tədiy-yəsini həvalə etmişdir. 1918 sənəsi 15 eylülə qədər idxal edilən əmanətlərin pa-ra ilə tədiyyəsi yeni açılmış sandıqlarda Azərbaycan Dövləti Əmanət Sandıqları Mərkəzi İdarəsi tərəfindən nəşr olunub Maliyyə naziri ilə 18 təmmuz [iyul] 1919 sənəsində təsdiq edilən qəvaiddə [qaydalar]

ilə hər ayrı əmanətə təyin olunan nisab [norma] ilə qismən həftədə iki yüz (200) rublə verməklə təbiiq edilir. Faizli ka-ğızlar ilə olan əmanətlər isə heç bir məh-dudluğu haiz olmamaqla tamamilən sa-hiblərinə qaytarılır.

İmza etdi: Maliyyə naziri

Əliqə Həsənzadə

Dövlət Əmanət Sandıqları və Xırda

Etibar müdiri:

[Nəsir bəy] Tağıyev

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

(Azərbaycan simsiz teleqrafı)

Almanların protestosu

Nauendən xəbər verirlər ki, Almaniya Hökuməti Berlində bir nəfər fransız sal-datının qətlinə görə Müttəfiqlər tərəfin-dən Berlin üzərinə cərimə qoyulması mü-qabilinə protesto etmişdir.

Amerika və Almaniya

Liondan xəbər verirlər ki, Amerika pos-ta idarələri Almaniya göndəriləcək mək-tubatı və mürasilatı [poçt yazışmalarını] qəbul etməyə başlamışlar.

Riqada

Dvinskədən teleqraf edirlər ki, Ame-rika polkovniki Devleys Riqada general-qubernator təyin edilmişdir.

Dördlər Şurasında

Dvinskədən xəbər verirlər ki, “T. B.” latış qəzetəsinin yazdığına görə, Dördlər Şurası Lehistan [Polşa] əsgərlərinin miq-darını 80 min, çex və slavlın və roma-

niyalıların hər birinin 50 min və cənubi slavlın 40 min nəfər artırılmasına icazə vermişdir.

Varşavada nümayişlər

Minskədən xəbər verirlər ki, Varşava yaxınlığında Mokotuvda fəhlələr ərzaq işlərinin yoluna salınması və ictimai işlə-rin dayandırılmaması tələbi ilə Seymə [Qanunverici orqana] tərəf getdikdə, poli-sə ilə saldatlar tərəfindən qovulmuşlar-dır. Nəticəsində 2 fəhlə ölüb, 15 nəfəri yaralanmışdır. Olan atışmaya baxmaya-rağ fəhlələr Seym binasına gəlib öz tə-ləbatlarını Baş nazirə izhar etmişlərdir. Nazir fəhlələrə vəd etmişdir ki, onların tələblərinə fəhlə nümayəndələrinin işti-rakı ilə xüsusi komissiyada baxılacaqdır.

Londonda iğtişaş

London - “Deyli teleqraf” yazır: Hayd-parkda silah altından azad edilmiş olan saldat və matrosların mitinqi vəqə ol-muşdur. Mitinq qurtardıqdan sonra ca-maat Parlmana soxulmaq istəmişdir. La-kin polis onların qabağını kəsib bir neçə güllə atmışdır. Nəticədə 6 nəfər ingilis yaralanmışdır. O gün də hücum edilmiş-dir (cümlə buraxılmışdır). Böyük izdiham Nəzarətə yanaşib Parlmana girmək is-tərlər. Polis yenə də onların qarşısına çı-xar. Nümayişçilər polis əleyhinə çıxdıqla-rından polis ricətə [geri çəkilməyə] məc-bur olmuşdur. Camaat polis üzərinə şal-man parçaları və sairə atmağa başlamış-lardır. Bir neçə dəqiqədən sonra süvari alayı imdadiyyə alaraq yenə nümayəş-çilərin qarşısına gəlib onları atəşə tut-muşlardır. Bu heyndə [bu əsnada] dəhşətli həyəcan başlanıb, oradan ittifaqən [tə-

sadüfən] keçən bir çox adamlar xəsarət-didə olub, bir hissəsi isə qaçıb qurtar-mışdır. Nümayişçilərdən bəziləri nitqlər irad etmişlərdir [nitqlər söyləmişlər]. Bir saldat demişdir: Hökumət qərar qoy-muşdur ki, hər bir tərxis edilmiş saldata iki ingilis lirəsi verilsin. Camaat isə de-yirmiş: Bizə mərhəmət lazım deyildir.

Yeni neft mənbəyi

Samaradan xəbər verilir ki, Çerno-qorsk dairəsində Mixaylovka kəndi ya-nında neft mənbəyi kəşf edilmişdir.

Almaniya flotunun qərqi ətrafında

Tursodan xəbər verilir ki, ingilis bəh-riyyunu [matrosları] salamat qalan Alma-niya paroxodlarının təmirinə çalışırlar. Dəniz kənarında atılmış bulunan paroxodların suyunu çıxarırlar. 3 kruvazer [krey-ser] və 3 müxrib gəmi [destroyer] də çı-xarılmışdır. Deyirlər ki, yeni “Emden” kru-vazeri su üzərində görülmüşdür.

Paris - Konfransa xəbər verirlər ki, al-manlar öz isklələrində qalan gəmilərini də qərq etmişlərdir.

Paris - Bu gün nazir Leyq Palatanın Bəhri [Donanma] Komitəsinə xəbər ver-mişdir ki, Almaniya flotunun qərq edil-məsini Klemansoya bildirmişdir və Fran-sanın xəsarətinin ödənilməsinə tələb ey-ləmişdir.

London - Tərsənədən xəbər verirlər ki, iyunun 22-də Almaniya afiserləri baş-da fon Royter olmaq üzrə, “Rezendis” paroxoduna götürülmüşlər. Amiral Sid-ney, fon Royterə demiş ki, mütarikə şə-raitini [atəşkəs şərtlərini] pozduğu üçün hərbi əsir hesab edilir və əlavə eyləmiş ki, fon Royterin bu işi cinayətdir. Təbii,

bu da bir şey deyil. Almanlar həmişə qanunu pozmuşlardır. Fon Royter cavabında demiş: Mən flotun qərçində məsulam, fəqət özümü müqəssir hesab etmərəm. Zira bilirəm ki, bu kimi hallarda hər bir ingilis matrosu da mənim kimi hərəkətdə bulunardı.

Deyirlər ki, fon Royter bəhri divani-hərb [donanma hərbi məhkəməsi] tərəfindən mühakimə ediləcəkdir. Zənn edilir ki, qərç edilmiş gəmilərdə bir çox almanlar tələf olmuşlardır.

İtaliya inqilab ərəfəsində

Moskva - İtaliya paytaxtı Romadan gəlmiş bir şəxs rəvayət edir ki, Amerikanın Roma səfiri Parisdə Vilsona məlum etmişdir ki, İtaliyanın halı çox fənadır. Məmləkət inqilab ərəfəsindədir.

- Verilən bolşevik xəbərlərinə görə, əcnəbi təbəələri qanundan kənar hesab edilirlər. Yalnız irlandalılar, misirlilər və məhkum millətlərin xalq əməlləri müstəsna tutulurlar.

Yekaterinodar - Dəmiryol hərəkətini təmin üçün İtaliya qoşunları Vyana dəmiryollarını istila etmişlərdir.

- Bir neçə Almaniyalı generalları istefa vermişlərdir. Bu istefa məxlu [taxtdan salınmış] imperatorun təslim edilməsi şərtinə protesto əlamətidir.

Novorossiysk - Romadan verilən xəbərlərə görə, Amerikanın Roma səfiri Peyc, Vilsonla bəzi məsələlərdə həmrəy olmadığından istefa vermişdir. Onun əvəzinə Brüsseldə olan səfir Brend Vitlak təyin edilmişdir.

SÜLH ƏTRAFINDA

Türkiyə məsələsi

Türkiyə məsələsi hələ həll edilə bilməz. Fransa və İngiltərə Türkiyə məsələsinin həll olunmasını istəyirlər. Onlar Amerikasız bu məsələni bitirmək istəyirlərsə, ehtiyat edirlər.

Asiyayi-Suğrada

İstanbuldan xəbər verirlər ki, Asiyayi-Suğra [Kiçik Asiya, Anadolu] əhvalı Müttəfiqlərdən ötrü gəldikcə təhlükəli bir hala düşməkdədir. Müttəfiqlər əleyhinə gəlməkdə olan könüllü ordunun miqdarı 70 minə qədərdir.

İngilislər əleyhinə

Nauen – Verilən xəbərlərə görə, Polşada ingilislərin Dansiq, Memel və Baltik sahilində məntəqeyi-nüfuzları genişlənməsi əleyhinə protestolar artır.

QƏRBİ AVROPADA TİCARƏT NƏ HALDADIR?

İngiltərədən övdət edən [qayıdan] Gürcüstanın London səfiri [David] Qambaşidze iyul ayının 11-də Ticarət və Sənaye Nəzarətində Qərbi Avropa ticarətinin nə halda olduğu barəsində doklad etmişdir.

Dokladçı demiş ki, Cahan müharibəsi İngiltərənin ticarət və sənayətini [sənayesini] fəvqəladə bir surətdə qalxızmışdır. İngiltərə ticarət və sənayətdə hamı dövlətlərdən fəvqədadır [üstündür]. İngiltərənin o qədər zavod, fabrikaçı vardır ki,

oradan hasil olan mallar bir qəç dəfə öz ehtiyacından artıqdır. Özünün artıq qalan malları təbii sair dövlətlər arasında təqsim ediləcəkdir [bölünəcəkdir].

İngiltərədə bu saat hər bir şey boldur. Yeganə bir nöqsan var isə dəri, gön və sair xammalların kifayət edəcək dərəcədə olmamasıdır. Bu xüsusda da İngilis Hökuməti tədbirlər görür. İngiltərəyə lazım olan bir çox şeylər Arxangelskdən İngiltərəyə gətirilməkdədir. İngiltərə üçün ən böyük zərbə müharibə zamanında ingilis ticarət flotunun tam yarısının, yəni 50 faizinin qərç edildiyidir. Fəqət bu tələfatın üçdən birisini İngiltərə almanlardan zəbt etmiş, bir hissəsini də yenedən inşağa başlamışdır.

Fransanın iqtisadi, ticarət və sənaye işləri İngiltərəyə nisbətən fəna haldadır. Bunun da səbəbi odur ki, almanlar Fransa yerlərini işğal edərkən oradakı zavod və fabrikaları həp təxrib edib [dağıdıb] yaxud makinaları aparmışlardır. Almaniyalı korpuslarının komandirləri Berlindən əmr alırdılar ki, Fransanın zavod və fabrikaları məhv edilsin. Şimdi Şimali Fransada fransız zavod və fabrikalarından belə nümunə qalmamışdır. Şimali Fransada fabrika və zavodların təxrib edilməsi o yerlərdə işsizliyi artırmışdır. Bu əhval müharibə qurtardıqdan anlaşılışdır. Amerikanın cidd-cəhdi sayəsində Elzas-Lorendən Fransanın işsiz əməlləri-nə iş tapılmışdır.

İtaliyanın iqtisadi əhvalı Fransa halından çox yaxşıdır. İtaliya Avropaya ən mahir mexaniklər vermişdir. İtaliya avtomobilləri, gərək Amerika və gərək Avropada olsun, artıq dərəcə qiymətləndir. Rusiyanın İtaliyaya məmulatı-hərbiyyə

[hərbi mallar] sifariş etməsi İtaliya ticarət və sənayətini fəvqəladə bir surətdə artırmışdır və nəticədə İtaliyada 45 ədəd zavod və fabrika artmışdır.

Avstriya isə iqtisadi cəhətdən ən ağır və müşkül hallar keçirir. Zira Avstriyanın bir çox zavodları çexlərin əlinə keçmişdir. Şimdi də o zavodlar Müttəfiqlərin kontrolluğu altındadır.

Almaniyada isə inqilabdan sonra Almaniyalı ticarət və sənayət artıq xəsarətə uğramışdır. Almaniyalı əməlləri [fəhlələri] öylə ağır məvəciblər tələb etmişlər ki, zavod, fabrika sahibləri bu məvəciblərə davam etməyib [dözməyib], işi tərkmışlərdir. Fəqət sonra Almaniyada bu səhv düzəlmişdir və Almaniyalı fabrika və zavodları işə şüru etmişlərdir [başlamışlar]. Fəqət xammallar az olduğuna görə, tezliklə Almaniyalı cahan bazarına mal buraxa bilməyəcəkdir.

Avropanın bitərəf məmləkətləri başqa bir haldadırlar. Almaniyalı sifarişatı-hərbiyyəsi İsveç ticarətini 25 dəfə, Norveçya ticarətini beş dəfə artırmışdır. İspaniya da eyni haldadır. İspaniya istərsə cahan bazarına külli mal verə bilər.

QARS ƏHVALI

Neçə gün bundan irəli Qarsdan gələn bir nəfər Qars əhvalı haqqında aşağıdakı məlumatı verir:

Hal-hazırda Qarsa Türkiyədən bir çox erməni qaçqınları gəlməkdədir. Qarsda olan müsəlmanlar şəhəri tərkmışlər. Bir neçə müsəlman evi qalmışdır ki, onlar da Qarsdan çıxmağa hazırlaşır. Erməni qaçqınları müsəlmanların tərkmışlər

miş olduqları evləri tutub oturlar. Qarsda olan müsəlmanlar səhər saat 10-dan tez dışarıya çıxmaqdan və axşam saat 5-dən gec evə qayıtmaqdan ehtiyat edirlər.

Qarsda oblastnoy [vilayət] Müsəlman Milli Komitəsi işləyir. Bundan əlavə, Qarsda İran konsulxanası da davam edir. Qarsda həbs olunub İstanbula aparılmış Qars Hökuməti üzvlərini azad etməkdən ötrü Müsəlman Milli Komitəsi İstanbula İngiltərə heyəti nəzdinə nümayəndələr göndərmişdir. Həbsə alınmışların Qarsda qalan ailələri maddi cəhətdən xeyli üsrət [çətinlik] çəkirlər. İngiltərə nümayəndələri onlara heç bir müavinət göstərməyirlər.

İki həftə bundan irəli Qarsa gəlməkdə olan sərnəşin qatarı Qarsın bir neçə verstliyində erməni və müsəlmanlar tərəfindən atəşə tutulmuşdur. Vaqonda olan müsəlman sərnəşinlərindən iki nəfəri qətl edilmişdir.

Qarsı tərək etmiş müsəlmanların halını təmin etməkdən ötrü Azərbaycanda Qars Həmyerlilər İttifaqı təşkil edilməsi lazımdır. Qars oblastında olan müsəlmanların halı gəldikcə fəna bir surətə düşür.

Qarsda bir nəfər erməni vardır ki, həmişə müsəlmanların mənafeyini müdafiə edir. Lakin tək olduğundan bir şey bacarmayır. Hər halda Qars müsəlmanlarının və qaçqınlarının halını təmin etməkdən ötrü tədbirlər görülməsi lazımdır.

1914-cü ildən Qars oblastı müsəlmanları bir dəqiqə belə rahat qalmamışlar. Əvvəlcə rus kazaklarının, indi də erməni “humbapet”lərinin təcavüzünə giriftar olmuşlardır.

NƏZARƏTLƏRDƏ [NAZİRLİKLƏRDƏ]

- Göyçə qəzasının Şişqaya kəndi ictimai müvəkilləri Məsai Nəzarətinə [Əmək Nazirliyinə] məlum etmişdirlər ki, 140 evdən ibarət olan kəndləri keçən sənə ermənilər tərəfindən xarabazara döndərildiyindən Gəncə nahiyəsinin 5-ci məntəqəsindəki Miskinli kəndinə köçmüşdülər. Hal-hazırda həman köydə ac-çılpaq qaldıqlarından erməni nümayəndələrinə müraciətən öz yerlərinə köçməyə icazə istəsələr də rədd cavabı almışdılar. Neçə aydan sonra qış gələcəkdir. Kəndlilər torpaqsız və evsizlikdən ölümə məhkum olacaqdırlar. Kəndlilər rica etmişlər ki, Gəndəbəy yaxınlığındakı boş Alekseyev[ka] kəndinə köçməyə onlara icazə verilsin.

- Gəndəbəy zavodu müdiriyyəti Məsai Nəzarətinə bir məruzə təqdim edərək zavodun fəaliyyətində davamından ötrü hökumətdən 800 min manat qərz [borc] verilməsi haqqında iqdamatda [təşəbbüsdə] bulunmasını rica və təmənnə etmişdir. Məsai Nəzarəti məruzəni Vükəla Şurasına [Nazirlər Kabinetinə] təqdim etmişdir.

- Məsai Nəzarəti tərəfindən tərtib verilmiş müəssisədarlar ilə xidmətçi fəhlələr əlaqəsini tənzim nizamnaməsi bu günlərdə Vükəla Şurasına təqdimən təsdiqi rica edilmişdir.

- Mədən dairələri xidmətçiləri Məsai Nəzarətinə müraciətən məlum etmişdirlər ki, hökumət onlardan gəlir vergisi almağa qərar verdiyindən firmalar kassalarından veriləcək məvaciblərindən çıxırlar. Öz ixtiyarı ilə vergisini verməyən fəhlələrdən 500 manat cərimə alınacağı da

tənbəh edilməkdədir. Fəhlələr kəndi fəna əhvallarını təsvirlə, maddi cəhətlərinin onsuz da öz ehtiyaclarını təmin etmədiyini qeydlə, lazımi binagüzarlıqda bulunulmasını [addımlar atılmasını] Məsai Nəzarətindən rica etmişlərdir.

- Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti [Sosial Təminat Nazirliyi] tərəfindən qaçqınlar üçün inşa ediləcək olan emalatxanaların fəaliyyəti və xidmətçilərinin öz xidmətlərində sadıq olmaları üçün hər emalatxana cəbində [nəzdində] birer şura təşkil ediləcəkdir. Şurada emalatxana müdiriyyəti və fəhlə nümayəndələrindən əlavə, kəndlilər və Nəzarətlər nümayəndələri də iştirak edəcəkdirlər.

- Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarətində məlumat alınmışdır ki, Şamaxıdan inşaat materialları aparılmaqdadır. Nəzarət Şamaxı qəza qaimməqamına teleqrafən müraciət edərək rica etmişdir ki, materialların aparılmasına yol verməməklə bu vaxtadək aparılmışların qaytarılması və siyahı edilib üstündə qaraqol qoyulması haqqında lazım gələcək tədabir ittixaz edilsin [tədbirlər görülsün].

- Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti qaçqınlar üçün emalatxanalar tərtibi üçün mənzil aramaq qəsdini ilə Maarif Nəzarətinə müraciətən rica etmişdir ki, Bərdədəki ibtidai məktəbin fəaliyyətsiz buraxılmış emalatxanası mənzilini Nəzarətin ixtiyarına vermək haqqında lazımi tədabir ittixaz edilsin.

- İrəvandakı Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti müvəkkili [Zülfüqar bəy] Mankinskiyə teleqrafən xəbər verilmişdir ki, təcili surətdə ehtiyacı olan müsəlmanların siyahısı tərtib verilsin. Birinci sırada əşaddi-ehtiyacı [şiddətli ehtiyacı] olanlara,

sonra digərlərinə müavinətdə bulunulacaqdır.

- Məclisi-Məbusan tərəfindən xəsarətdə zəngəzurlulara para təxsis [ayrılması] haqqındakı qanun layihəsi təsdiq edildiyindən, Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti tərəfindən xüsusi bir beynəddairə [idarələr arası] komiyaon təşkil edilir ki, işlərə baxsın. Komiyaon xəsarətdələre müavinətlə onların öz kəndlərinə qayıtması üçün çarələr arayacaqdır. Bununla bərabər, nazir həzrətləri Qarabağ general-qubernatoruna müraciətən rica etmişdir ki, həman komiyaona kəndi tərəfindən bir nümayəndə göndərsin. Komiyaonda ictimai təşkilatlar nümayəndələri də iştirak edəcəkdirlər.

*“Azərbaycan” təfriqəsi
Felyeton*

TÜRK İRQ BİRLİYİ İLƏ YAŞAMIS, ÖYLƏ DƏ YAŞAMALIDIR

- 1 -

İnsan dəf'inə müqtədir olamması bir fəlakətə uğradıqda, o fəlakətin törətdiyi ağırlığı bir qədər yüngülləşdirmək üçün hadisat və vəqayenin səbəb və hikmətini tədqiqə çalışır. Bir çox zamanların vüqatını əsas etibarilə nəzəri-diqqətə alar. Düşar olduğu fəlakətin əsəbını bütün təfərrüatı ilə tədqiqə çalışır. Həqayiqi-tarixiyyəni şəkil və ənənəti [təfsilatı] ilə xatırlayıb, hər vəqəsindən kəndisinə bir çarə arar.

Təbii, hər millət hiss etdiyi ağırlığı, uğradığı fəlakəti, dolayısıyla nəzəri-etibarına almalı, dəf'i haqqında ətraflıca düşünməlidir. Bu xüsusdan hanki millət sərf-nəzər edərsə [vəz keçərsə], o millətin məhkum olacağı, fəlakətə uğrayacağı, müdhiş bir əsarət altında yaşayıb məhv olacağı müqərrərdir [şübhəsizdir]. Burasını qüruni-ula [ilk dövr, qədim dövr] hökumətlərindən finikəlilər, kartacalılar, kəldanilər, assurilər deyil, son zamanlarda bərbad edilən Hindistandakı böyük türk dövləti, Kazan xanlığı, Krım xanlığı, Türkünstan Hökumətinin əhvali-fəciyanəsi [faciəvi halı] isbat edir.

Böylə müdhiş təcavüzlərdən yaxasını qurtarmayan millətlərdən birisi, daha doğrusu birincisi türk millətidir. Sanki türk milləti bütün dünya hökmdarlarının “güc daşı”-sı olmuşdur. Bütün krallar krallığını, imperatorlar imperatorluğunu, cahangirlər cahangirliyini, bahadırlar bəhədirlərini həp türklərin üzərində təcrübə edirlər. Mərhəmətsiz cərrahlar kimi dilədikləri əməliyyatı türklük üzərində icra edirlər. Türklük haqqında bütün təşəbbüsatları müttəhid [birgə] olur. Müahidə əqdində [saziş imzalamaqda] müttəhid, imtiyaz tələbində müttəhid, məmləkət bölüşündə müttəhid, həp müttəhid bulunurlar. Hətta müharibəni fərdən-fərd [təkətək] etməyirlər, dörd-beş dövlət birləşib türklük üzərinə hərəkət edirlər, vuruşurlar. Bununla bərabər türklük yenə də eyni əzəmət, eyni həşəməti [böyük-lüyü] ilə davam etmək üzrədir.

Bu nöqtəni düşünərək irəlisinə, bəlkə daha sonuna varılırsa, ruhu düşkünlərcə “təfəzzülati-ilahi” [ilahi üstünlüklər, ilahi

fəzilətlər] etiqadı təcrübəsiz gənclərcə “bö-yüklük” xülyası şəklinə soxulmuş, ənqavari bir sima görürlər. Halbuki həqayıqitarixiyyə [tarixi həqiqətlər] öylə deməyir. Həqayıqitarixiyyə bütün ənənəti ilə gözü açıqlıq, çalışqanlıq və bilümmum [ümumi] irq birliyi tələb edir. Həqayıqitarixiyyə imperatorluğu, cahangirliyi, təfriqəni [ayrılığı, nifaqı], münaziəni [mübahi-səni], yalqılığı [təkliyi], əyyaşlığı təqdir edəmməyir.

Dəlil olaraq assurilərin Sardanapalından tutmuş Kazan xanlığının Canəli xanına, Krımın Şahin Girayına, İranın Fətəli şahına qədər həpsini bütün icraatları ilə meydana sürür. Sürür də bir çox “mə-nəmlik” sevdası ilə balapərvazlıq edənləri [“yüksəkdən uçanları”, təkəbbürlüləri] müaxizə edir [təhmətləndirir]. Xətalarını və günahlarını birər-birər sayır, məhkəməyi-kübraya [böyük məhkəməyə] dəvət edir.

Bu müaxizədən böyük Turan təşkil edən türklük dəxi kəndisini bir dürlü xilas edəmməyir. Zira o dəxi yaşayış yolundan yanılmış, həli-təbiisini təhəvvülə [də-yişikliyə] uğratmış və o sayədə kəndi əzəmət, kəndi sətəvətini [qüdrətini] xələldar etmiş, irqlərini parça-parça edərək dünyanın ötəsinə-bərisinə buraxmışdır. Bu öksüz [yetim] balalar (irqlər) isə, hər biri dünyanın bir başında amansız cəlladlar bıçağı altında türk, tatar, macara, fin, hint və sair bunlar kimi müxtəlif adlar, müxtəlif dillər, müxtəlif üsullar ilə müxtəlif yerlərdə ayrı-ayrı yaşayırlar. Halbuki, ibtidada [başlangıçda] böylə olmamışdır. Get-gedə kəndi isimləri, kəndi yaşayışları təhəvvülə uğradığı kimi, namları [adları] da böyük imperatorluqlar tərəfindən dəyişdirilmişdir.

Bu nöqtəni nəzəri-etibara alan Təkin əfəndi “Turan”ında qayət qiymətədar bir fəsil başlayıb deyir ki:

“Qospodin Sazonovdan (Rusiyanın sabiq Xariciyyə naziri idi) Turan nə demək olduğu sorulsa, şübhəsiz, nemsə Baş vəkili Metternixin yüz il bundan əqdəm [qabaq] İtaliya üçün, İtaliya bir coğrafi təbirdir, dediyi kimi, Turan dəxi bir tarixi təbirdir cavabını verər. Lakin İtaliya coğrafi bir təbir olmadığını tezəcə isbat etdi. Nemsə Baş vəkilinin laqeydanə verdiyi hökmi-siyasidən 40-45 sənə keçməmişdi ki, qədim, böyük və yalnız bir İtaliya, topu, tufəngi, hökuməti, milləti, xülasə səltənəti-milliyəsi ilə meydana çıxdı. Faqət ilk silahını tabe olduğu dövlətə çevirmək, ilk süngüsünü onun sinəsinə sancmaq şərti ilə çıxdı.

Kim bilər, Turan dəxi bir gün tabe olduğu dövlətlə eyni müamilədə bulunmayacaqdır? Nə zaman, daha nə qədər göz-ləyəcək, neçə müddət əsir yaşayacaqdır? Burası məchul isə də, məlum bir şey vardır ki, bir gün gələcək, bəlkə də pak yaxında Turan dəxi tarixi bir təbir olmadığını isbat edəcəkdir.”

Həqiqətən, bu gün Turanı əzən ağırlıq yığılmaz və dağılmaz bir ağırlığa bənzəyir. İki imperatorluq onun zəif və nazik vücudu üzərinə çökmüş, oturmuşdur. Öylə imperatorluq ki, biri dünyanın ən böyük cəmiyyəti-siyasiyyəsinə amir [siyasi cəmiyyətinin ağasıdır], digəri rübi-məskunun [dünyanın, insan yaşayan yerlərin] altında birinə hakimdir. Bunlar dörd yüz milyon çinli və altmış (?) milyon rusdan ibarətdir. Asiyanın və Avropanın ən böyük iki imperatorluğu bunlardır.

Şimdi bu ağırlıq, bu kabus bizi əzər-

kən, asanlıqla silkinib qalxmaq və yeni bir həyat qazanmaq qabildirmi? Təsəvvür olunarmı? Əvət, etiraf edirik ki, çə-tindir. Lakin heç də qeyri-qabil deyildir. Çünki Çin və Rusiya bir millətə hakim birər dövlət deyil, müxtəlif millətlərə amir [ağalıq edən] birər imperatorluqdur. İmperator[luq]ların kamalı [yetkinliyi, son nöqtəsi] isə zəvaldır, inqirazdır, inqisamdır [məhv olmaqdır, çöküşdür, parçalanmaqdır].

Dünyada yalnız millətlər və irqlər paydar [əbədi] olacaqlardır. İmperatorluqlar gec-tez inqiraz və inqisama məhkumdurlar.

Tarix meydandadır. Dünyaya birçə Çin və Rusiya imperatorluqları gəlməmişdir. Onlardan daha böyük, daha qüvvətli, daha əzəmətli neçə-neçə şahənşahlar gəlib keçmişdir. İştə, İskəndəri-Kəbirin [Böyük İskəndərin] imperatorluğu! Venedik dənizindən İndus mənsəblərinə, Mavəraün-nəhrdən Libya [Liviya] çöllərinə qədər uzanan yunan səltənəti-əzimesi [əzəmətli səltənəti] nə oldu? Gəldi və keçdi. Bu gün yerində yellər əsir.

İştə, möhtəşəm Roma imperatorluğu! Qafqaziyadan, Krımdan, Karpattan, Cermaniya, İngiltərə, Fransa və İspaniyadan Bəsrəyə, Həbəşə, Səhra [Sahara çölü] və Bəhri-Atlasa [Atlantik okeanına] qədər uzanırdı. Qara dəniz və Ağ dəniz [Aralıq dənizi] bütün mənası ilə birər iç dəniz olub qalmışlardı. Milyonlarca xalq, yüzlərcə millət, italyanlar, bretonlar, ispanyollar, cermənlər, qreklər, anadolulular, assurilər, kəldanilər, iranilər, qibtilər, bərbərlər və morolar tamamilə Ogüst və Trayana, bu qüdsi Roma imperatorluğuna itaət və ibadət edirdilər. Bu bö-

yüklükdə imperatorluq nə oldu? Bir səhifeyi-tarix... İndi yerində yellər əsir.

İştə, parlaq ərəb səltənəti! Bəhri-Xəzərdən Bəhri-Qulzüm [Qırmızı dəniz] və Bəhri-Mühitə [Sakit okeana] qədər Məşriq və Məğribə, Sind və Əndəlüsə hökmlər idi. Nə oldu? Heç nə. İndi yerində yellər əsir.

İştə, Moğol imperatorluğu! Əzmineyi-tarixiyyənin [tarixi dövrlərin] ən böyük səltənəti idi. Hindistandan, Cəzirətül-Ərəbdən maəda [Ərəbistan yarımadasından başqa] Çin, Maçın daxil olmaq üzrə bütün Asiyayı və sonra Baltik dənizindən Venedik körfəzinə qədər bütün Avropayı-Şərqi [Şərqi Avropanı] istila etmişdi. Nə oldu? İndi yerində yellər əsir.

Bunların yanında Şariken, Süleyman və Napoleon imperatorluqlarından bəhs etməyə lüzum yoxdur. Məmafih [bununla belə], onlar nə olmuşdu? Pavi[ya]da ucalan qalibiyyət nəfirinin [şeypurunun] əksədəsi, Zigətvar qabağında çalınan kuzifərin [zəfər təbilinin] təntənəsi artıq eşidilməyir. Ostriçdə gülən pürnur [parlaq, işıqlı] günəş parlamayı. Bu imperatorluqlar nə olmuşdur? Bunlar tamamilə münqəriz [məhv, yox] olmuşlardır. Ancaq yerlərində qılıncdan artıq qalan heyətlər yaşayırlar. Bu dövlətlər, bu imperatorluqlar vüsətlərindən, rabitə və təşkilatsızlıqdan, bəzən mədəniyyətsizlikdən, fəqət bir millətə müstənid [söykənən, istinad edən] bir dövlət olmayıb bir çox millətlərə hakim bir imperatorluq olduqlarından yaşamamışlar, ölüb getmişlərdir.

Hal böylə, qaideyi-əzəliyyə bu ikən Çin və Rusiya səltənətlərinin, xüsusən dünyanın ən müxtəlif millətlərinə hakim

olan Rusiyanın bu qaydadan müstəsna qalmasını təsəvvür qabilimidir? Əsla! (Rusiya imperatorluğu da münqəriz oldu.)

Bunların daireyi-hakimiyyətləri qayət vüsətlidir. Hökmləri altında yaşayan millətlərin mədəni və ictimai işlərdə tərəqqi edəcəkləri təbiidir. Binaənileyh [ona görə], bir gün gələcək, bunlar dəxi sarsılacaq, parçalanacaqlardır. Bu gün ayaq altında əzilən böyük millətlər hürriyyət və hakimiyyətlərini istirdad edəcəkləridir [gəri alacaqlar].

Qərbin dövrü-intibahında doğan hürriyyət və səltənəti-milliyə fikirləri, əsasları, getdikcə daireyi-nüfuzlarını böyütmüşlərdir və hələ keçən əsrdə bir Qərb müvərrixi-həkimisi [müdrük bir Qərb tarixçisi] demişdir ki: “Əhvali-aləm, bir amil-kimyəvi [kimyəvi vasitə] surətində təsir edərək, heyəti-siyasiyələrin kimini təhlil, kimini tərkib etmişlərdir [siyasi topluluqların kimini bir-birindən ayırmış, kimini bir-birinə birləşdirmişdir].”

Bu əməliyyəyi-kimyəviyyənin [kimyəvi əməliyyətin] sonunda baqi [sağ] qalanlar yalnız millətlər, yalnız irqlər olmuşdur.

Dünya böyük cahangirlərə müsaid deyildir. Bu gün yaşayışda ümumun təmayül müəyyən millətlər təşkili tərəfinədir (Azərbaycan, Gürcüstan kimi). İngiltərə, Fransa, İspaniya bu təmayül təqib edərək yer və millət birliyi gətirmişlər. Müdhiş qasırgalara, tufanlara, ixtilallara, hərblərə, istilalara rəğmən davam edirlər, yaşayırlar. Almaniya və İtaliya yenə bu sayədə yeni-yeni həyat və fəaliyyət ocağı qurmuşlar. Napoleon qalib və müzəffər olub Şönbrunnada əmlər sadir edir [əmlər yağdırır], Üçüncü Fridrix Vilhelm Tilziddə nəhr

kənarında əmr bəklərkən Almaniya nə halda idi? Tarmar, iki yüz parça dövlət olmuşdu. Fəqət hamısı məqhur [qəhr olmuş], münhəzim [məğlub olmuş, dağılmış] və pərişan, fateh hüzurunda baş almışlardı.

Fəqət axıra qədər onlar öylə həqir və zəlif qalmadılar. Qalib gəldiyi zaman əlində bir-iki bayraq gətirmişdi. O dəxi hūquqi-bəşər bəyannaməsi idi. Onda böylə ibarələr yazılmışdı: “Millətlər insanlar kimi bir-biri ilə bərabərdirlər. Hər millətin sinəsində səltənət müstəqərrdir [qərar tutmuşdur] və hər millət kəndisini dilədiyi kimi idarə edər.”

Nəticədə fikri-milliyət, haqqi-milliyət, səltənəti-milliyə doğdu.

İştə, almanlar 1813-də bu bayrağı tutub böyük şövq və ümid ilə ayaqlandılar. Qasibi [qəsbkarı] (Napoleonu) qovdular və hürriyyətlərini qazandılar. Hürriyyəti-siyasiyyədən vəhdəti-milliyəyə gedən bir şahrah [yol, xiyaban] vardır. Almanlar bu yolu 1814-dən sonra tutdular və 1871-də o vaxta qədər Almaniyayı parçalayan millətin abideyi-səltənətin[in] dağılmış və tör-töküntüsü üzərində – Fransada Versal sarayında milli və irqi birliklərini elan və təsis etlədilər.

İtalyanlar dəxi bu qərar üzrədir. İtaliya 1815-də nemsə kanslərinin iddiasına görə, bir coğrafi təbir idi. Onların bir qismi əsir, bir qismi parça-parça olaraq səfil və məchul bir həyat keçirirlərdi. Fəqət bir gün gəldi, İtaliya dəxi eyni düsturların sövqü ilə bir bəsübə'dəlmövt [öldümdən sonrakı diriliş], bir “risorcimento” başladı. Parça-parça oyanan məcmuələr [topluluqlar, qurumlar] bir taxt, bir Parlaman ətrafında toplandılar (1860-1861-də) və

Dante milləti yenidən yaşamağa başladı.

Böyləcə 15-ci əsrdən 19-cu əsrə qədər əcnəbilərin təğəllübü [zorakılığı] altında yaşayan bu millətlər irq və milliyət fikirlərinin nəfəx etdiyi [nəfəs verdiyi] qüvvətlə dirildilər, canlandılar, bu gün qalib düşmənlərlə biməhaba [qorxusuz] pəncələşəcək bir dərəcəyə gəldilər.

Neyçün?

Çünki dövlət ölər, millət ölməz. Hər millət üçün hüviyyəti-milliyəsini zəyə etməmək [milli kimliyini itirməmək] şərti ilə bir bəsübə'dəlmövt haqdır.

Bu gün bir əsrdir əsir yaşayan polyak (leh) millətinin canlanmaq üçün çırpındığını, silkindiyini görürüz. Bunun kimi bir gün Turan türkləri də başdan-başa titrəyəcək, titrəyərək ayılacaq və bu ayıq türklərin milliyət fikri ilə yanan sinələri üzərinə yeni Çingizlərin taxtı qurulacaqdır. Qurulacaq, çünki Turan, tarixi bir təbir [termin] deyil, irqi bir həqiqətdir. Çünki türklük yaşayan, zində [canlı, dinamik] və bərhəyat [yaşayan] milliyətdir.

Millət nədir?

Millət eyni mənşəyə, eyni maziyə [keçmişə], eyni tarixə malik olan bir heyətmə deməkdir?

Öylə isə, türk odur!

Millət eyni irq və adətə tabe, eyni müəssisəti-ictimaiyyəyə [ictimai qurumlara] malik, hətta eyni dinə müti [itaət edən] bir cəmiyyətmə deməkdir?

Öylə isə, türk odur!

Millət eyni dil ilə qonuşur, eyni ədəbiyyat ilə yaşar, eyni ehsasat [hisslər] ilə titrər, eyni məfkurə arxasından qoşar bir məcmueyi-irqiyyəmi [irqi topluluqmu] deməkdir?

Öylə isə, türk odur!

Millət bir atanın, bir ananın öz çocuqlarını deməkdir?

Öylə isə, türk odur!

Bunun üçün türk yaşayacaq və bir gün Turan – müxəlləd [əbədi] və müqəddəs Turan doğacaqdır.

19 təmmuz 1919

Ə. Müznib

NAXÇIVAN-ŞƏRUR MƏSƏLƏSİ

- 4 -

Bu müvəffəqiyyətə nail olduğdan və arxayınlıq hasil etdikdən sonra iş başında bulunanlardan başqa, camaat nümayəndələrinin də fikir və rəyini anlamaq lazım idi. Bunun üçün [Mirabbas] Mirbağırzadə bir neçə xüsusi ev məclislərində hazır bulundu və camaatın xanlar hökumətindən razı olmadıqlarını, “İrana ilhaq edilmək” [birləşdirilmək] sözünü də özləri üçün bir şəərəfsizlik və həqarət məqamında tutduqlarını, əla və ədna [böyüklü-küçüklü, varlı-yoxsul hamı], Naxçıvan, Şərur, Vedi, Sürməli mahallarının yüzdə doxsan faizi müsəlman türklərindən ibarət olan camaatının ancaq və ancaq öz tarix, dil, soy və dindaşları bulunan Azərbaycana səmimiyyətlə mühləq olmaq [qoşulmaq] istədiklərini öyrənir.

Mirbağırzadə xüsusi məclislərdən anladığı bu məlumatını daha da vüsətləndirmək istəyərək onun təklifi ilə hökumət sabahı gün əhalini məscidə toplar. Böyük izdihamla hər təbəqədən məscidə toplanan camaat qarşısında Azərbayca-

nın deleqat və zabitlərin[i] gördükdə qəhrəman və lakin müntəzir [intizarlı] gözlərində böyük ümid və sevinc ziyaları parlar. Bu səmimənə təsir altında Azərbaycan naminə olaraq onun zabitləri və deleqatı Naxçıvan, Şərur, Sürməli, Vedi, Zəngibasar, Gərnibasar demokratlarının məhəbbətli alqışları ilə məsciddə qarşılandılar.

Deleqat Mirbağırzadə Azərbaycanın əhval [və] övzasından [hal və vəziyyətindən] xəbərdarlıq verib, bu tərəf haqqında Azərbaycan Hökumətinin nöqteyi-nəzərini anladır. Nitq əsnasında hər dəfə “Azərbaycan Cümhuriyyəti Hökuməti” cümləsi keçdikdə camaat böyük bir məhəbbətlə “Yaşasın Azərbaycan” sədasını ucaldır və özlərinin səmimiyyətlərinə, məhəbbətlərinə şahid olmaq üçün hər dəfə məscid gümbəzinin də ilahi sədasını özləri ilə həməvaz edib hər birlikdə “Yaşasın Azərbaycan” deyirlər. Hələ Mirbağırzadənin Azərbaycan zabitlərini göstərərək: “Bu zabitlər ki hüzzurunuzdadır, bunlar Azərbaycanın ən dəliqanlı və cavan zabitləridir. Azərbaycanın ən sevimli oğullarıdır. Bunlar bu tərəfə hökumətin icbari ilə gəlməmişlər. Ancaq bu tərəf müsəlman qardaşlarının sıxıntılar, nizam-sızılıqlar altında yaşadıklarını anladıkları vaxt özlərini birinci olaraq könüllü qeyd etmişlər və bu tərəfə göndərilmələrini müsirranə [israrla] tələb etmişlərdi. İştə, sizin uğrunuzda lazım görünərsə, cavan qanlarını nisar etməyə də [axıtmağa da] bunlar yəmin etmişlərdir” cümlələrini söylədikdə camaatın ümidli göz halqlarında sevincli göz yaşları görünür.

Mirbağırzadənin nitqi xitam bular-bulmaz hər tərəfdən:

“Biz azərbaycanlıyıq, tarix, dil, soy, din-daşımız Azərbaycan Cümhuriyyəti Hökumətinin pədəranə [atalıq] vəzifəsidir ki, bizə atalıq əlini uzatsın, bizi öz qanadı altına alsın. Bizə başqa hökumət, başqa məmur lazım deyil. Azərbaycan Hökuməti öz daxiləsindən bizə məmurlar göndərsin. Burada hökumət idarələrini o təsis etsin. İçimizə öz qanunlarını göndərsin.”

Bunun üçün Naxçıvan Hökuməti başında duran xanların iş başından çəkilmələrini və Azərbaycandan məmurlar gəlincəyədək idareyi-hökuməti müntəxəb [seçilmiş] Milli Şuraya tərk etmələrini tələb edirlər. Bu tələb üzərinə məsciddə camaat hüzzurunda birinci olaraq Kəlbəli xan [Naxçıvanski] istefa verib hökumət heyətindən çıxdığını camaata bildirir. Ondan sonra atası Cəfərqulu xan [Naxçıvanski] istefa verir. Kərim xan İrəvanski də məktubən [məktub vasitəsilə] istefasını göndərir.

Binaənileyh, yeni hökumət əzaları [üzvləri] seçmək üçün hökumət dairəsində axşam vaxtı əski Milli Şura əzalarından və camaat nümayəndələrindən ibarət bir məclis qurulmasına qərar verilir.

Xanlar bu dəyişiklik keyfiyyəti haqqında ingilis general-qubernatoruna məlumat vermişlərdi. General-qubernator isə Mirbağırzadə ilə başqa dəfəki görüşdə müstafi [istefa etmiş] hökumət üzvləri yanında demiş ki, camaatın hökumət dəyişməsinə mən mane deyiləm, ancaq iş başında kimlər duracaqlarsa dursunlar, fəqət bu xüsusda mənə məlumat verilsin ki, rəsmi işlərimizi hanki heyətlə idarə edəcəyimizi anlayalım.

* * *

Keçməkdə olan bu kimi günlər əsnasında məhəlli [yerli] tabor komandanlarından bir çoxu və nüfuzluları Azərbaycan deleqatının və əsgəri nümayəndəsinin məhəlli-iqamətinə [oturduğu yerə] gəlib, əsgərləri ilə bərabər özlərinin Azərbaycan əsgəri nümayəndəsinə tabe və təslimiyyətlərini izhar və iqrar [təsdiq] edirlər. Bəziləri də bu iqrarlarını yazı ilə təqdim edir. Böylə ki, məhəlli komandan və əsgərlərin əksərişi Azərbaycan deleqat və zabitlərindən başqasını özlərinə hökmran görmək istəməyirlər. Hətta Şərur səngərləri mühafizəsinə dəyişilmək üçün Naxçıvandan göndərilməkdə olan bir tabor məhəlli əsgər bir sabah qışladan [kazarmadan] çıxarılıb göndərilərkən, Azərbaycan deleqatı və zabitlərinin oturduqları mehmanxananın qarşısına yetişdikləri vaxt hətə birdən apansızın [anidən] dayanırlar, aralarında üç əsgəri vəkil edib deleqatın və zabitlər rəisinin yanına göndərilər və dəyişilməyə getdikləri halda Azərbaycan zabitləri[ni] gözləri ilə görərək təsəlli tapıb da sonra getmək istədiklərin[i] bildirirlər.

Binaənileyh, başda polkovnik Hüseyin bəy olmaqla deleqat və zabitlər əsgərlərin hüzzuruna çıxaraq səmimi məhəbbətlərlə salamlayırlar. Polkovnik rəsmi salamatından sonra əsgərlərin keçirdikləri qəhrəmanlıqlarına və gələcək vəzifələrinə aid Mirbağırzadənin əsgərlərə xitabən söylədiyi hərərətli nitqindən sonra əsgərlər “Yaşasın Azərbaycan” sədaləri altında rəsmi-keçidlə ayrılıb yollanırlar.

Camaatın və əsgəri hissələrdən bəzilərinin Azərbaycan nümayəndələrinə qarşı etina və təbeiiyyətləri artıqca artır, hətta əsgərlərdən və tabor komandan-

larından bəziləri ortalıqda keçən bəzi məsələlərdən dolayı deleqatın və polkovnikin yanına gəlib əmrinə mane olanlar varsa, söyləyiniz, bir anda dəf edəriz deyirlər. Fəqət ortalığı hərc-mərcə salma-[ma]ları haqqında, politika aləminə qarışmamaları haqqında deleqatın söylədiyi sözlər tabor komandanların[ı] və əsgərləri sakit edir.

* * *

İranın Qaradağ hissəsinin Araz kənarı kəndlərinin hamısında və Urmiya, Xoy, Mərənd və digər yerlərdə Azərbaycan səfil, pərişan bir halda gəzib son günlərini, yaxud kəndlərinə, yurdlarına qayıtmaq üçün çarə və ümid yolların[ı] gözləməkdə olan minlərcə qaçqın təbəələri vardı. On minlərcə pərişan-halları da Ordubad, Naxçıvan, Şərur və qeyri tərəflərdə gözləri yurdlarına qayıtmaq intizarını çəkməkdə olduqları halda sərsəri gəzməkdə idilər.

Zavallı qaçqınlar Azərbaycan deleqatı və zabitlərinin Ordubad və Naxçıvana gəldiklərini bilib, hər tərəfdən, hətta uzaq kəndlərdən arvad, uşaq, qoca, xəstə dəstələrlə deleqatın yanına gəlib pərişan hallarına, yurdlarına geri qaytar[ıl]malarına çarə edilməsini pərişan hallarıyla sızlayıb yalvarırlar. Bu qaçqınlardan bir çoxunun aclıqdan öldükləri üçün meyitləri Qaradağ səhralarında və kənd yanlarında açıqda qalıb üfunətlənmişdi.

Qaradağın Üstübin kəndinin çayı kənarında su içmək halında bir qaçqın meyiti uzanıb qalmışdı. Bəzi şenliklərdə [qəsəbələrdə] də qaçqın meyitləri kəfənsiz olaraq heyvan kimi çuxurlara atılıb üstü torpaqlanırdı. Azərbaycan qaçqınlarının bu kimi əsəfnak [təəssüflü] halları İranın

Qaradağ hissəsində dəfələrlə görünmüş oldu.

Binəvalar Zəngəzur tərəflərindən qaçdıqdan sonra Azərbaycandan xəbərləri yox və Azərbaycan Hökumətinin də bunlardan xəbəri yox bir halda qalmışlardı.

Binaənileyh, Azərbaycan deleqatı və zabitlərinin gəldiyin[i] eşidən hər tərəfdəki qaçqınlar dəstələrlə gəlib dərdlərinə, hallarına çarə edilməsini Azərbaycan Hökuməti naminə yalvarıb yaxarırdılar. Bunların dağılmış kəndlərinin və özlərinin nüfus [əhali] siyahılarını Mirbağırzadə Ordubad və Naxçıvan Milli Şuralarından alıb toplamışdır. Ordubad camaatı son vaxtlarda fəqirhal olduqları ilə həm əsgər saxlayırdı, həm də bu qaçqınlardan bir neçə yetimləri yemləyirdi. Arvad, qoca yüzə qədər qaçqınları da Mirbağırzadə Naxçıvanda məhəlli hökumət vasitəsilə Amerika darülcəzəsinə [məhtaclar evinə] qəbul etdirmişdir. Qalan qaçqınlar isə səfil hallarla gözyaşı tökməkdə davam edib, Azərbaycan Hökuməti tərəfindən ediləcək müavinətə müntəzir qalırlar.

BİR XANIMIN ŞİKAYƏTİ

(İstanbulda həbs və Lemnos adasında Limna şəhərinə sürgün edilmiş üstadi-möhtərəm Ağaoğlu Əhməd bəy əfəndinin kəriməyi-möhtərəməsi (qızı) Təzəxanım əfəndi tərəfindən İstanbuldan yazılmışdır.)

Möhtərəm müdir bəy əfəndi! Pədərim [atam] haqqında qəzetənizə yolladığım şu bir qaç sətri lütfən dərc etməyinizi rica edirəm.

Hissiyati-qəlbiyyəyə [kənül hisslərinə] tərçüman olan bu yazıları öz babalarımın, annələrimin, qardaşlarımın da görməsini dilərim.

Əvət, bu gün sürgündə bulunan bir babanın [atanın] qızı sifəti ilə söz söyləyirəm. Öylə bir baba ki, övladını, ocağını, səadətinə, hər şeyini vətən və millət uğrunda fəda edir. Əcəba, pədərim bunca sənələrdən bəri göstərdiyi fədakarlıqların, hətta böyüklüklərin deyəcəyəm, səmərəsini, mükafatını görür? Və bilmədiyini, tanımadığı bir adaya ailəsindən uzaq atılır. Pədərim haqqında qullandığım bu xitablardan məni məzur görünüz [üzürlü sayın]. Çünki mən babamı təqdis edirəm [müqəddəsləşdirirəm]. Onu yalnız bir baba sifətilə deyil, vətəninin, millətinin bir hamisi olaraq da sevirəm. Yoxsa azərbaycanlılar, bizim öz vətəndaşlarımız bizi unutdular mı?

Bilməm, böylə bir şeyi ağıma gətirmək istəməm. Millətimə sədaqətsizlik ətf [isnad] edəmməyirəm. Bu gün Azərbaycan hökumət və millətindən pədərim haqqında böyük yardımlar bəklərkən məəttəəssüf, [təəssüflər olsun ki], ən ufaq bir təşəbbüsə belə məzhər [nail] olamдық.

Fəqət hər şeyi görən bir Allah var. O Allah ki, qəlblərə və ruhlara hakimdir. Haqq verə, əgər mənim həsrətini çəkdiyim babacığım bu cəzaya müstəhəqsə [layiqsə], Cənabi-haqq da bilir ki, mən “qəlbən” onun təcziyəsini [cəzalandırılmasını] dilərim. Lakin onun hər günlük həyatında hər şey, hər fikir millətinin xeyrinə olaraq yapılmış və düşünülmüşdür. Bu qədər məşəqqətlərə, məzalimə [zülümə] düçar olan bigünah pədərim haq-

qında millətimdən, Azərbaycandan imdad bəkləyirəm.

Ağazadə Təzəxanım

VEDİBASAR HADİSƏSİ ƏTRAFINDA

Azərbaycan nümayəndəsinin teleqrafı

Vedibasar rayonundakı axırıncı hadisələr münasibətilə Azərbaycan Hökuməti erməni əsgərlərinin həman rayonda olan müdafiəsiz müsəlman əhalisi əleyhinə etdikləri hərəkətlərinə görə, İngiltərə Komandanlığı qarşısında lazımı iqdamatda [təşəbbüsdə] bulunmuşdur. Bu hadisələri təftiş etməkdən ötrü İngiltərə Komandanlığı tərəfindən bir zabit göndərilmişdir. Bu münasibətlə iyulun 22-də Ermənistanda olan Azərbaycan siyasi nümayəndəsi [Məhəmməd xan] Təkinski-dən Xariciyyə Nəzarətinə böylə bir teleqraf gəlmişdir:

“Bu gün İngiltərə əsgəri nümayəndəsi polkovnik Plauton şifahən və təhriren [şifahi və yazılı olaraq] mənə xəbər vermişdir ki, general Koridan alınan əmrə görə, Böyük Vedi və Naxçıvan rayonlarında hamı müharibə hərəkəti qət edilməlidir [kəsilməlidir]. Bu gün polkovnik Plauton general Kori ilə görüşməkdən ötrü Tiflisə azim olur [yola düşür].”

Siyasi nümayəndə: Təkinski

İngiltərə heyətinin notası

Böyük Vedi kəndində olan hadisələrə görə, İrəvanda olan Azərbaycan siyasi nümayəndəsi [Məhəmməd] xan Təkinski İn-

giltərə heyətindən böylə bir nota almışdır:

“Hüzuri-alilərinizə xəbər verirəm ki, bu gün iyulun 5-də Əli xan Makinski mənim yanıma gəlib erməni əsgərlərinin müsəlman kəndləri əleyhinə etdikləri qanunsuz hərəkətlərinə görə, Böyük Vədi kəndi müsəlmanlarından aldığı şikayəti mənə göstərmişdir. Bu əhvalatın həqiqətə müvafiq olub-olmadığından bəhs etməyərək, mən sizdən xahiş edirəm ki, Ermənistanın daxili işlərinə qarışmayıb və bu işlər haqqında da İngiltərə heyətinə nümayəndələr göndərməyəsiz. Məhəlli [yerli] müsəlmanların özlərinin nümayəndələri vardır ki, hərgah erməni hökuməti əleyhinə şikayətləri olsa, onların vasitəsilə şikayət edərlər. Azərbaycan Cümhuriyyətinin siyasi nümayəndəsinin bu işlərdən ötrü istifadə olunmasını anlama bilməm. Sizin hökumətiniz Ermənistanın daxili işləri məsələsində tamamilə bitərəf təsəvvür edilir.

Kamal-ehitramla İrəvanda olan İngiltərə əsgəri nümayəndəsi: B. V. P.”

Vedibasər hadisəti

Vedibasər hadisəti haqqında idarə-mizə əlavətən işbu məlumat varid [daxil] olmuşdur:

Iyulun 4-də gözlənmədiyi halda Ağdağ tərəfindən ermənilərin Sason alayı göründü. Alayın böylə gəlməsi və fəna nəticələrdən vahiməyə düşmüş əhali kəndxuda Zeynalabdin Şixəli oğlu ilə Nəsrolla bəy Bəşir bəy oğlunu heyət sifətilə onlarla danışmağa göndərdilər. Məzkur zatlar [adı çəkilən şəxslər] ermənilər tərəfindən qətl edilmişdirlər.

Bundan sonra Sason alayı Böyük Vədi

kəndi üzərinə təərrüzə [hücuma] başlayaraq mitralyoz və top atəşinə başlamışlardır. Qəmərli tərəfindən də Van alayı yetişib həman kəndi top və mitralyoz atəşinə tutmağa başlar.

Bir neçə saat atışmadan sonra hər iki alay təərrüzə keçərlər. Müsəlmanlar təərrüzü dəf etmişdirlər. Van alayı iki təərrüzdən sonra çəkildiyi kimi, Sason polku da təkrar bir neçə təərrüzdən sonra bütün mövcudunu qaib edərək ricətə [qaçmağa] məruz qalmışdır. Müsəlmanlar alayın dəftərxanasını, bir top, bir qaç mitralyoz, cəbbəxana ilə dolu bir araba, tüfəng və başqa qənaim [qənimətlər] almışdılar.

Ermənilərin eyi müsəlləh [silahlanmış] olması, əlverişli xəndəklərdə olduqlarına baxmayaraq münhəzim [məğlub] olmuşdurlar. Müsəlmanların tələfatı qayət azdır.

Böyük Vədi kəndi müsəlmanları layiqincə bilmişdilər ki, ermənilərə təslim olsalar Şahablı, Dəhnəz, Qədili, Qarabağlar kəndliləri başlarına gələnələr onların da başlarına gələcəkdir. Yəni özləri öldürülüb qadınları aparılacaqdır. Buna görə, kəndin qocaları ağac və balta ilə hər b edirdilər.

Erməni hökuməti məsələni ingilislərə böylə anlatmışdır ki, Sason alayına kəndə girməyə icazə verildikdən sonra saldatlar tüfənglərini çatıb bağlara qayısı və alu yığmağa getdikdən sonra, müsəlmanlar əhd-şikənanə [xaincə] bir surətdə türk əsgərləri və zabitanı komandası altında qoşuna hücum edib 150 saldat, 10 nəfər zabit öldürmüşlərdir. İşbu xəbərin yalan olmasını isbata kənd içində bir nəfər də olsun erməni ölüsünün olmayıb,

fəqət kəndin kənarında olması kifayət edəcəkdir.

İngilis heyəti Böyük Vədinin alınmayacağına itminan hüsulundan [əmin olduqdan] sonra iyulun 8-də kəndə gəlib ixtilafı bərtərəf etməyə [aradan qaldırmağa] vəsait aramağa başlamışdır, yəni ermənilərə təslim olmağı təklif etmişdir.

AZƏRBAYCANDA

Lənkəranda

Lənkəran hələ bolşeviklərin əlindədir. Şəhərdə yangınlar var. Bolşeviklərlə Ramazanın hücum etməkdə olan dəstələri arasında dəhşətli müharibələr davam edir. Muğanlılar taxıl yığmaqla məşğuldurlar. Bolşeviklər əleyhinə olan əməliyyatda iştirak etməyirlər. Lənkəranda cümlətani 800 nəfər kommunist var. Hücum edən Ramazanın isə kifayət qədəri qüvvəsi var, amma topu yoxdur. Bolşeviklərin zirehli avtomobili olduğundandır ki, Lənkəranı saxlayırlar. Ramazan Lənkəranın yaxınlığındadır.

BAKİ XƏBƏRLƏRİ

Acaradan bir heyəti-mürəxxəsə

Dün paytaxtımıza Batum oblastından bir heyəti-mürəxxəsə [nümayəndə heyəti] gəlmişdir. Heyəti-mürəxxəsə Baş vəkil [Baş naziri] ziyarət etmişdir. Heyəti-mürəxxəsə Batum və oblastının vəziyyəti-hazirə və siyasiyyəsini bildirmək və bəzi mühüm məsələlər haqqında Azərbaycan Hökuməti ilə müzakirətdə bulunmaq məqsədi ilə təşrif etmişdir.

Parlaman komisyonlarında

- Bələdiyyə məclisləri əzasının [üzvlərinin] üsuli-intixabı [seçkisi üsulu] haqqında yeni qanun layihəsi Parlamanın Ləvayehi-Qanuniyyə [Qanun Layihələri] Komisyonuna idxal edilmişdir. Müzakirə olunduqdan sonra layihə Parlamanın heyəti-ümumiyyə iclasına təqdim ediləcəkdir.

- Sınıf və şəğələsindən [işindən] dolayı xidməti-əsgəriyyədən azad edilənlər barəsində qanun layihəsi Ləvayehi-Qanuniyyə Komisyonunda müzakirə edilib Parlamanın birinci iclaslarına təqdim ediləcəkdir. Məruzəçi Mehdi bəy Hacinski təyin edilmişdir.

Təlif Komisyonunda

Məktəblər üçün türkcə kitablar hazırlamaqla məşğul olan Təlif Komissiyonu təşəbbüsü ilə ibtidai məktəblər üçün türk əlifbası, 2-ci il kitabları hazır olub, 3-cü il və hesab kitabı hazır olmaq üzrədir. Rüşdiyyə və edadilər üçün ilk növbədə ədəbiyyat kitabları, qəvaidi-ədəbiyyat [ədəbiyyat qaydaları], hesab, cəbr və bu kimi şəkllə və klişeyə ehtiyacı olmayan kitablar çapdan çıxacaqdır və əlan təbdədir [hal-hazırda çapdadır]. Coğrafiya, tarixi-təbii, həndəsə, hikmət və qeyri bunlar kimi şəkllə və klişeyə möhtac olan kitablar sinkoqrafiya yoxluğundan ləngə düşür. Bu barədə Komissiyon ciddi tədbirlər görmüşdür. Klişələr hazır olduqca bu kitabların da çap olunmasına şüru ediləcəkdir [başlanacaq]. Komissiyon ümid edir ki, üzümüzə gələn il məktəblər üçün lazımi kitablardan təmin edilə biləcəkdir.

Parlaman iclasları

Parlamanın 21 təmmuzda vəqə olan qərarına görə bundan sonra Parlamanın

növbəti cələsələri [iclasları] bazar və çarşənə [çərşənə] günləri axşam saat 7-də başlanacaqdır.

Türkcə kurslar

Türk müəllimlərinin təşəbbüsü ilə Birinci Realnı məktəbinin binasında türk müəllimlərindən [şagirdlərindən] ötrü türkcə xüsusi hazırlıq kursları açılmışdır. Kurslarda türk dili, türkcə tarixi-təbii və hesab keçiləcəkdir. Bundan başqa, alman və fransız dilləri də öyrədiləcəkdir. Arzu edənlər Realnı məktəbi binasına müraciət etməlidirlər.

Bələdiyyə İdarəsində

Son vaxtda şəhər soqəqlərində [küçələrində] bir çox sahibsiz itlər dolaşmaqdadır ki, miyanlarında [aralarında] quduz və digər bu kimi xəstəliklər nəşətindən [əmələ gəlməsindən] əhaliyə zərər toxunacağı ehtimal daxilindədir. Bələdiyyə İdarəsi bunu nəzərə alaraq zərərin önünü almaq qəsdini itlərə vergi təyin etmək üçün bir layihə hazırlayıb bu günlərdə Bələdiyyə Məclisinə idxal ediləcəkdir.

Hacı-Tərhan ətrafında

Petrovskdan gəlmiş bir nəfər tacirin dediyinə görə, bolşeviklər ordusu İdil [Volqa] nəhrinin mənsəbində vəqə adalara tərəf sıxışdırılmışdır. Dabravolların dediklərinə görə, bolşeviklər burada böyük müqavimət göstərəcəklərmiş. Hər halda tacirin dediyinə görə, Hacı-Tərhanın alınması yaxın günlərin məsələsidir.

Bakıda dabravollar

Aldığımız məlumata görə, Bakıda olan rus ordusuna mənsub bütün zabitan or-

duya alınmaq üçün Petrovsk şəhərinə getməlidirlər. İşbu dabravol qanununa itaət etməyən zabitan dabravol qanunu qarşısında məsul olacaqdır. Zabitan qismən vapor, qismən də dəmiryollarla Petrovskaya getməkdədirlər.

Bon kursunun artması

İyulun 20-də valyutanı möhkəmləşdirmək və Azərbaycan pullarının qiymətini artırmaq məsələsi müzakirəsindən ötrü Maliyyə və İqtisad Komitəsinin iclası vəqə olmuşdur. Müzakirədə neftçilər, Birja Komitəsi, ticarət və sənəət [sənaye] və nəqliyyat cəmiyyəti nümayəndələri də iştirak edirmiş.

Ermənistan üçün cövhər

Ermənistanın cövhərə [kerosinə] olan böyük ehtiyacını nəzərə alaraq Türük və Məabir [Nəqliyyat və Rəbitə] naziri Ermənistan Hökumətinin xahişinə görə, 50 vəqon cövhər aparılmasına izin vermişdir. Neft Sənəin mövqifində [stansiyasında] Ermənistana təhvil veriləcəkdir.

Stavropol ilə mal mübadiləsi

Ticarət Nəzarəti Stavropol vəkiliyə xəbər vermişdir ki, Stavropol ərzaq təşkilatının Nəzarətlə sazişi üzərinə Azərbaycan ilə Stavropol arasında mal mübadiləsinə zidd deyildir.

Posta-Teleqraf İdarəsində

Müvəqqəti olaraq İrana və Türüküstana posta müxəbirəti [rəbitəsi] və teleqraf qəbul edilməyir.

Müəllimlər İttifaqında

- 25 təmmuz səhər saat 10-da Birinci Realnı məktəbində Müəllimlər İttifaqı

İdarəsi tərəfindən Azərbaycanda anarşi zamanında vəfat etmiş müəllimlərin ruhlarına fatihə məclisi tərtib veriləcəkdir. Məclisdə Yasini-şərif qiraət ediləcəkdir.

- Bu vaxtdək maaşları posta ilə göndərilən müəllimlərdən posta xərci alınır. Müəllimlərin məvaciblərinin onsuz da az olmasını və kəndilərini təmin edə bilməyəcəyini nəzərə alaraq, Müəllimlər İttifaqı İdarəsi Maarif Nəzarəti indində [nəzdində] işbu xərcin alınmaması haqqında təşəbbüsatda bulunmuşdur.

- Bir çox müəllimlərin maaşları vaxtından gec olmaq üzrə kəndilərində çattı. Əlavə, köy və başqa qəzalardan şəhərə məvacib üçün gələn müəllimlərdən yol xərci alınmaması haqqında Müəllimlər İdarəsi Maarif Nəzarəti indində təşəbbüsatda bulunmuşdur.

Birjada

İki gün qabaq Hökumət tərəfindən birja əhatə olunub, möhtəkirlər həbs edildiyindən, birjada ruh düşkünlüyü müşahidə olunur. Kerenski minliklər 500 rubləyə, 25 rubləliklər 30 faiz, hətta 28 faizə gedən olur. Xırda kerenskilər 22 faizə qalxmışdır. Nikolay 500-lükləri 1800 rubləyə gedir. 500-lüklər 340 rublə, Zaqafqaziya bonları 2 ½ %.

Valyuta

Qızıl Osmanlı lirəsi yenə düşmüşdür. Qiyməti 375 rubləyədir. İngilis lirəsi – banknot 360 rublə və çek 335 rublə. İtaliya lirəsi 18 rubləyə, çekləri 15 rubləyə. Finlandiya xırdaları 6 rubləyə. Alman pulları ucuzdur. Xırda gümüş 15 rubləyə.

Ticarət bazarı

Şəkər (pesok) aşığdır, qiyməti 1050

rubləyə. Qəndin halı möhkəmdir. Mövcud çoxdur.

Cəmiyyəti-Xeyriyyədə

Müsəlman Cəmiyyəti-Xeyriyyəsi Bakı qradonaçalnikinə müraciətən rica etmişdir ki, Verxni-Priyutski küçədə ibtidai məktəb binasında vəqə olan müsəlman yetimlər yurdu qarşısında bir qaraqol qo-yulması haqqında binagüzarlıqda bulunsunlar [sərəncam versin].

Xəstə türk zabiti

Doktor Larionovun xəstəxanasında yatan Rüşət İsmayıl oğlu nam [adlı] bir türk zabiti iyulun 4-ünədək 5298 rublə 30 qəpik borclu olduğundan xəstəxana Cəmiyyəti-Xeyriyyədən kömək istəmişdir. Cəmiyyəti-Xeyriyyə bu barədə Ümuri-Xeyriyyə Nəzarətinə [Sosial Təminat Nazirliyinə] müraciətən o məbləğin verilməsini rica etmiş və xəstənin də Mərdəkan bağlarına göndərildiyini xəbər vermişdir.

Hinduların təşəkkürü

Necə ki məlumdur, Oruc bayramı günü Təzəpir həyatında hindular dəxi əsgərlərimizlə bərabər dəvət edilmiş və şirniyyəyə qonaq edilmişlərdi. Bu hörmətə qarşı hind əsgərləri öz nümayəndələri vasitəsilə Bakı Müsəlman Cəmiyyəti-Xeyriyyəsinə və bütün Azərbaycan müsəlmanlarına təşəkkürlərini izhar etmişlərdir.

Şəhidlərə abidə

Bakı Müsəlman Cəmiyyəti-Xeyriyyəsi şəhid türk əsgərləri qəbirləri üstündə bir abidə tikmək və oraya su çəkməyi təhti-qərara almışdır. Bunun üçün Cəmiyyəti-Xeyriyyə xüsusi ianə dəftəri açmışdır.

MÜƏLLİMLƏR İTTİFAQINDA

Təmmuzun 18-də Bakı, Göyçay və Şamaxı türk müəllimləri ittifaqlarının müttəfiq idarələrinin iclası vaqə olmuş, Şuranın sədri Ağababa bəy İsrafilbəyzadə cənabları şu zeyldəki [aşağıdakı] məsələləri müzakirəyə qoymuşdur:

1) Mart hadisəsində və ondan bu vaxta kimi qətl olmuş və kəndi əcəli ilə mərhum olmuş arxadaşlara bir gün təziyə etmək.

2) Sentyabrın 1-ədək nümayəndələr şurası dəvəti.

3) Ümumi və icbari təlim barəsində.

4) Sentyabrın 1-ədək məktəblər binasının hər bir şeydən təxliyə edilməsi.

5) Məclisdə qaldırılacaq məsələlər xüsusunda.

1-ci məsələ ümum iclas tərəfindən qəbul edilir. Bu təziyə rəsminin [mərasiminin] icrası üçün üç nəfərdən ibarət bir komissiya təşkil edilir. Komissiyaya daxil olanlar:

1) Bakı Müsəlman Müəllimlər İttifaqı tərəfindən Abbasqulu Vəlixanzadə;

2) Şamaxı ittifaqından Vahab Axundzadə;

3) Göyçay ittifaqından Soltan bəy Əhmədbəyzadə.

Bundan dolayı rusca və türkcə “Azərbaycan” ruznamələrində [qəzetlərində] bu barədə elan verilməsi dəxi təhti-qərara alınır. Bu təziyə rəsmi Realni məktəbi salonunda cümə gününə təyin edilir.

2-ci məsələ dəxi iclas tərəfindən ittihadı-ara ilə [yekdilliklə] qəbul olunur. Qurultayın avqustun 20-dən sentyabrın 1-ədək çağırılması lüzum görülür və üç

nəfərdən ibarət bir komissiya təşkil edərək şu zeyldəki üzvlər intixab olunurlar [aşağıdakı üzvlər seçilir]:

1) Bakı Müəllimlər İttifaqından Ağababa bəy [İsrafilbəyzadə];

2) Şamaxı ittifaqından Hacı Baxış Axundzadə;

3) Göyçay ittifaqından Ağa İsmayıl Hüseynzadə.

Nümayəndələr Şurasına hər bir ittifaqdan bir nümayəndə gəlməsi əksəriyyətə qəbul olunur. Ümumi və icbari təlim hakəza [habelə] iclas tərəfindən qəbul edilir. Şəhər üçün çocuqları toplamaq və icbari təlim hər bir məktəb müdirinin özünə mühəvvəl edilir [tapşırılır], lakin qəzalarda və köylərdə bu icbari təlimi yeritmək müşkül bir əmr [iş] olduğu üçün hökumət özü bu barədə təşəbbüsatda bulunmağını xahiş edirlər.

4-cü məsələ, yəni sentyabrın 1-ədək məktəblər binasının hər bir şeydən təxliyəsi haqqında iclas bu qərara gəlmişdir ki, Bakı Müəllimlər İttifaqı Bələdiyyə İdarəsinə və yaxud Hökumətin özünə müraciət edərək sentyabrın 1-ədək Əxzi-Əsgər [Hərbi Çağırış] İdarəsi tərəfindən tutulmuş məktəb binalarının təxliyəsi barəsində təşəbbüsat və istida [xahiş] etsinlər.

EV SAHİBLƏRİ İTTİFAQINDA

Bakı Ev Sahibləri İttifaqının Şurası camaata elan edir ki, iyulun 20-də İttifaq Daxiliyyə Nəzarətinə mənzil məsələsi haqqında yeni bir layihə təqdim etmişdir. Layihədə tənqid ilə bərabər, mənzil məsə-

ləsi ictimai və dövləti nöqteyi-nəzərdən müzakirə edilmiş və mənzil qəhətliyinin səbəb və çarələri göstərilmişdir və deyilmişdir ki, otaqlara qoyulan qiymət mənzil məsələsini həll edəmməyir. Əksinə olaraq, təmir etmək, yeni ev bina etmək kimi təşəbbüsatı qət etmişdir [dayandırmışdır]. Bu növlə pis nəticə vermiş, bir çox evləri xaraba halına gətirmiş, mənzilə böyük ehtiyac hiss edildiyi halda, mənzillərin azalmasına bais olmuşdur. Axırda bu normalıq üsulu əhalinin bir qisminə otaqların çoxalmasına səbəb olmuşdur. Bununla mənzilləri bir möhtəkirlik mənbəyinə döndərmiş olduqları halda, digər tərəfdən də otaqların ədalətli surətdə təqsiminə [bölünməsinə] də mümaniət [maneçilik] yaratmışlardır. Ev Sahibləri İttifaqı mənzil məsələsini ətraflı və bitərəf bir surətdə həll üçün lazım bilir ki, tezliklə əbədi bir orqan təşkil olunsun və mənzil məsələsi üçün lazım gələn tədbirlər ittixaz edib [tədbirlər görüb] həyata tətbiqinə səy etsin.

İRƏVAN QUBERNİYASI

İrəvan quberniyası müsəlmanlarının həmyerlilər üzvlərinin iyulun 18-də vaqə olan ümumi iclasında İrəvan uyezdi Vedibasara rayonunda olan axırıncı hadisələr haqqında məruzəyə qulaq asdıqdan sonra müttəhidül-qövl [yekdilliklə] böylə bir qətnamə çıxarılmışdır:

Ermənistan Cümhuriyyəti daxilində müsəlman kəndliləri haqqında erməni məmurları tərəfindən tətbiq edilən təhdid [terror] üsulu insanın müqəddəs hü-

ququna təcavüz və hədsiz başsızlıq şəklində almışdır. Bunun da nəticəsi, təbiidir ki, müsəlmanların narazılığına bais olmuşdur. Erməni əsgərləri iştirakı ilə İrəvan uyezdi Vedibasara rayonunda qanlı müsadimələr [toqquşmalar] vaqə olmaqdadır. Erməni hökuməti müsəlman demokratiyasının [xalqının] narazılığına bais olan səbəbləri rəf etmək [aradan qaldırmaq] əvəzinə, Vedibasara rayonuna əsgəri dəstələr göndərmişdir ki, bu da bütün müsəlman kəndlilərini məhv ilə təhdid edir.

Müsəlman kəndlilərinin təbii narazılığını bəylər və türklər tərəfindən ruhlandırılmış əksinqilab çıxışı adlandıraraq, erməni mətbuatı öz adətində görə, bilə-bilə yalanlar yazıb, Müttəfiq Komandanlığı və Yevropa əfkari-ümumiyyəsinə [ictimaiyyətinə] şübhəyə salır. Müsəlman qanını axıtmaqda olan Erməni Hökumətinin bu cür hərəkəti böyük bir narazılığa bais olur. İrəvan uyezdi Vedibasara rayonunda müsəlman kəndlilərinin məhv edilməsi əleyhinə Müttəfiq Komandanlığı ilə Sülh Konfransı qarşısında protesto edib, həman rayonda tezliklə qan tökülməsini dayandırmaqdan ötrü tədbirlər görülməsi Azərbaycan Hökumətindən xahiş edilsin.

Şura sədri: N. Makinski

Katib: A. Firdunbəyov

FƏHLƏ HƏYATI

İyulun 20-də Türk Ədəmi-Mərkəziyyət firqəsi “Müsavat”ın Balaxana kənd şöbəsinə Xeyrəddin Xeyrullazadənin sədarəti və Şirmirzə Babazadənin katibliyi

ilə kəndçi və fəhlələrin iclası vəqə olub, möhtəkirələrlə mübarizə və Zəngəzur uyezdi məsələsi müzakirə edilmişdir.

Birinci məsələ barəsində böylə qərar çıxarılmışdır:

Biz fəhlə və kəndçilər görürüz ki, gündən-günə yaşayışımız çətinləşir. Böylə ki, tacirlər zəruri şeyləri birə üç artırır. Biz məşəqqət çəkirik, lakin bu təklif müqabilində məvaciblərimizin artırılmasını tələb etməyirik. Ancaq hökumətdən tələb edirik ki, bahalığın qabağını alsın və birinci zəruri şeylərin tez bir zamanda ucuzlanması haqqında binagüzarlıq etsin [addımlar atsın].

Zəngəzur uyezdi haqqında iclas böylə bir qərara gəlmişdir:

Zəngəzurdə naəlac qalmış miskin din-daşlarımızın halına laqeyd baxa bilməyərək, biz fəhlə və kəndlilər hökumətdən acizənə rica edirik ki, onları əziyyətdən xilas üçün ciddi tədabir ittihaz etsin [tədbirlər görsün], yollarını açırsın. Fəhlə və kəndlilər ümidvar olurlar ki, bu gün yalnız bizdən gözləyən Zəngəzur uyezdi dindaş və millətədaşlarımıza hökumətimiz nicat verməyə çalışacaqdır.

İDARƏDƏN CAVABLAR

Qazaxdan Məcid əfəndiyə: Hökumət həmişə məmur təyin edərkən əlbəttə camaat və məmləkətin mənafeyini, vətənin asayiş və müsəlmanlığını [əmin-amanlığını] təmin üçün edir. Zətən hökumətin və ümum məmurların vəzifəsi budur. Binaənileyh [ona görə], bir məmur, vəzifəsinə layiq çıxmazsa vəzifə başından çə-

kilməli, düşürülməlidir və biləks [əksinə], məmurlar vəzifələrini hüsn-ifa edərsələr, heç kəsə minnəti yoxdur. Şayəd təqdir etmək lazım gəlsə də, bunun üçün ayrıca mədhiyyələr, təşəkkürlər lazım deyildir. Onların borcudur böylə etsinlər.

Qazax qəzasına gəlincə, orada qabaqkı binizamlıq, pozğunluqdan nə qədər məyus idiksə, şimdiki yaxşı əhvallar gəldiyindən də o qədər məmnun oluruq. Fəqət hökumətə təşəkkürlər yazmaqdan-sə, camaata həmişə böylə yaxşı dolanmağı nəsihət etmək və anlatmaq övladır [yaxşıdır]. Hökumət camaat ilə iş görür. Camaat saleh olduqca hökumətin də, vətənin də, millətin də işi gündən-günə yaxşılaşar.

“10 nəfər iranlı” imzası ilə yazan əfəndilərə: Tazəşəhərdə tutulan mallar haqqında yazdığınız pək haqlıdır, fəqət o xüsusda İran konsuluna müraciət etmək lazımdır. Qəzetədə yazmaq bir fayda əldə edəmməzsiz. Azərbaycan Hökumətinin köməyi lazım və mümkün isə onu da konsul vasitəsilə istərsiniz.

İtibdir

Qurban Qənbər oğlu Zeynalovun Zaqafqaziya şeyxülislamı tərəfindən 10 noyabr 1904-cü ildə [verilən] 2740 [nömrəli] metrik şəhadətnaməsi itibdir. Etibardan saqitdir [etibar-sızdır].

5469

Satılır

Quba şəhərində ev satılır. Adres: Staropoliseyski küçə, nömrə 4. Ağayanın mənzili, 3-cü mərtəbə.

5470

İtibdir

Abbasqulu Zamanovun Ordubaddan aldığı pasportu itib. Etibardan saqitdir.

5467

İtibdir

Əli Cəbrayıl oğlu Muxtarovun 2-ci polis idarəsindən aldığı pasportu itib. Etibardan saqitdir.

5466

İtibdir

Süleyman Cavadzadə Ağakərimovun Bakı Meşşanski Upravadan aldığı pasportu və Marif Nəzarətindən verilmiş 1204 nömrəli şəhadətnaməsi itib. Etibardan saqitdir.

5468

Bəhri-Xəzər dənizində posta, sənişin və yük gəmilərinin hərəkəti

Bakı-Ənzəli

15-ci körpüdən səşənbə [çərşənbə axşamı], cümə və bazar günləri saat 4-də.

Bakı-Tazəşəhər (Krasnovodsk)

15-ci körpüdən düşənbə [bazar ertəsi], çərşənbə və cümə günləri saat 4-də.

Bakı-Salyan

19-cu körpüdən bazar, səşənbə, çərşənbə və cümə günləri saat 4-də.

Bakı-Ənzəli-Şahsavar-Məşhədsər-Bəndər Gaz və geri

17-ci körpüdən çərşənbə günü saat 4-də.

Bakı-Həsənquli-Bəndər Gaz-Məşhədsər və geri

17-ci körpüdən səşənbə günü saat 4-də.

Petrovsk-Fort-Aleksandrovska və geri

Paroxodlar Petrovskdan pəncşənbə [cümə axşamı] günləri saat 4-də çıxırlar.

Bakı-Petrovsk

15, 25 və 24-cü körpülərdən səşənbə, pəncşənbə və şənbə günləri saat 12-də.

Qeyd: Lənkərana və Astaraya paroxodların gedişi ayrıca elan olunacaqdır.

T-164

Diş həkimi

S. M. Hamburq

Nikolayevski nömrə 29, Parlaman qarşısında. Telefon nömrə 5-96. Kauçuk və qızıl üzərində süni dişlər qayırır. Dişləri ağrısız çəkir.

10239

Xüsusi müsəlman təvəllüdxanası Gövhər xanım Qazızadə

Vəzi-həml edənlər hər bir vaxt, gələnlər isə hər gün səhər saat 10-dan 2-yə kimi qəbul edilirlər. Təvəllüdxanada əməliyyat-cərrahiyyə (operasiya) icra edilib, doktor Tsentner konsultasiya yapır. Feldşeritsamama Vasserman çiçək döyür, yara bağlayır və iynə vurur. Adres: Armyanski küçə nömrə 13. Telefon nömrə 58-39.

T-321

Arvad diş həkimləri

Z. A. Şextər və xanım

Dişlər ağrısız çıxarılır. Qızıl qapaq, qazma və hər növ qayırma dişlər. Dişlərin yaxşı qayırılması təmin olunur. Kənardan gələnlər üçün tezliklə görülür. Qiymətlər münasibdir.

Qəbul olunur səhər saat 9-dan 2-yədək, axşam saat 4-dən 7-yədək. Voronsovski küçə 17 nömrəli evdə, paradni qapıdan.

10218

Doktor

M. D. Mdivani

Gəlib naxoşları qəbul etməyə başlamışdır. Qəbul edir: arvad, daxili və cərrahiyyə naxoşluqlarını Voronsovski-Qubernski küçələrin küncündə, ev nömrə 15, telefon nömrə 06-78.

Axşam isə öz evində, Balaxanski-Maqazinni küçələrin küncündə (Müsəlman məscidi qarşısında), telefon 20-67, saat 5-dən 8-ədək.

5425

Berlin Darülfünunu doktoru**S. İ. Kopelioviç**

Daxiliyyə və əsəbiyyə naxoşluqları qəbul edir səhər saat 10-dan 1-ədək, axşam saat 5-dən 7-yədək. Adres: Vorontsovski küçə nömrə 17, 2-ci mərtəbə. Telefon nömrə 50-28 və 93.

10244

Müvəqqəti müdir:**Xəlil İbrahim****QEYD VƏ ŞƏRHLƏR****Maliyyə Nəzarəti****Elan**

səh. 455. “Azərbaycan Dövləti Əmanət Sandıqları və Xırda Etibar İdarəsi”: buradakı “Dövləti” sözü “dövlətə məxsus” kimi başa düşülməlidir. Yəni qurumun adı bütövlükdə, Azərbaycan dövlətinin “Əmanət Sandıqları” kimi yox, Azərbaycanın “Dövlət Əmanət Sandıqları” kimi anlaşılmalıdır.

Teleqraf xəbərləri

səh. 456. “T. B.”: qəzetdə səhvən “K. B.” getmişdir; “Tautas Balss” adlı latış qəzetinin baş hərfləri kimi “T. B.” olmalıdır. “Tautas Balss” [Tautas Balss]: (Xalqın səsi) Latviyanın şimalındakı Valka şəhərində 1919-cu ilin apreldən sentyabrına qədər nəşr edilmiş gündəlik ictimai-siyasi, ədəbi qəzet idi. Latış dilində nəşr edilirdi. Latviyada eyni adda daha sonra da (1921-1922 və 1942-ci illərdə) qəzet nəşr edilmişdir.

səh. 457. “Seym”: İkinci Polşa Respublikasının qanunverici orqanı.

Qərbi Avropada**ticarət nə haldadır?**

səh. 459. “Rusiyanın İtaliyaya məmullatı-hərbiyyə sifariş eyləməsi”: qəzetdə “məmullatı-hərbiyyə” [hərbi mallar] yerinə “əməliyyatı-hərbiyyə” [hərbi əməliyyat] getmişdir.

Qars əhvalı

səh. 460. “humbapet”: ermənilərin silahlı quldur dəstələri; Türkiyə ərazisində və Qafqazda müsəlman türk əhaliyə qarşı qırğınlar törətmişlər.

Türk irq birliyi ilə yaşamış,**öylə də yaşamalıdır**

səh. 462. “Kartacalılar”: Aralıq dənizi

hövzəsinin qərbində yaşamış və əsasən Şimali Afrikada, müasir Tunis ərazisində mövcud olmuş qədim Karfagen dövlətinin sakinlərindən ibarət olan karfagenlər nəzərdə tutulur.

“kəldanilər” (yaxud xaldeylər): eramızdan əvvəl Mesopotamiyanın cənubunda yaşamış tayfa; Aramilərin bir qolu.

“ənqavari”: “Ənqa” əfsanəyə görə Qafdağında yaşayan bir quşun (Simurq quşunun) adıdır; bu quşu görmək demək olar ki, mümkün olmadığından, ədəbiyyatda ənqa, adı olub özü olmayan şeylərə deyilir.

“Sardanapal”: Assuriyanın mifoloji kralı.

səh. 463. “Turan”: İstanbulda 1914-cü ildə nəşr edilmiş kitab. Müəllifi “Təkin” kimi qeyd edilmişdir. Bəzi araşdırıcılar “Təkin”in Türkiyədə yaşamış yəhudi əsilli yazıçı və filosof Munis Təkinalp olduğunu iddia etsə də, bu iddia isbat edilməmişdir.

“Venedik dənizi”: Adriatik dənizinin şimalındakı Venetsiya körfəzi nəzərdə tutulur.

“İndus”: Cənubi Asiyanın böyük çaylarından Hind çayı nəzərdə tutulur.

“Mavəraünnəhr”: Mərkəzi Asiyada tarixi-coğrafi bölgə. Bu termin əvvəllər Amudərya çayının sağ sahilini ifadə edirdi. Sonra isə Amudərya ilə Sırdərya çayları arasındakı ərazini ifadə etməyə başlamışdır.

“Bretonlar” [Bretons]: Fransanın şimal-qərbində yaşayan xalq.

“Qibtilər”: Misirdə yaşayan xristian xalq; koptlar.

“Bərbərlər” (yaxud bərbərilər): Şimali Afrikanın yerli xalqı; müsəlməndirlər.

“Morolar”: Afrikanın şimal-qərb sahilində yerləşmiş qədim Mavretaniya ölkəsinin əhalisi olan mavrlar nəzərdə tutulur.

“Ogüst”: I Roma imperatoru Oktavian Avqust nəzərdə tutulur.

səh. 464. “Məşriq”: Orta əsrlər ərəb coğrafiyaşünaslarına görə, Hindistan və Çin də daxil olmaqla “Şərq ölkələrini” ifadə edirdi; hal-hazırda isə Aralıq dənizi ilə İran

arasındakı ərəb ölkələrini ifadə edir.

“Məğrib”: Orta əsrlər ərəb coğrafiyaşünaslarına görə, Şimali Afrikanın Misirdən qərbdə qalan əraziləri.

“Sind”: hal-hazırda Pakistanın əyaləti.

“Maçin”: Çində tarixi bölgə; Mancuriya.

“Venedik körfəzi”: Adriatik dənizinin şimalındakı Venetsiya körfəzi nəzərdə tutulur.

“Şarlken, Süleyman və Napoleon”: Müqəddəs Roma imperatoru V Karl, Osmanlı padşahı Qanuni Süleyman (I Süleyman) və Fransa imperatoru I Napoleon nəzərdə tutulur.

“Paviyada ucalan qalibiyyət nəfirinin əks-sədası”: İtaliya müharibələrinin (1494-1559) gedişatında ən vacib döyüşlərdən biri 24 fevral 1525-ci ildə İtaliyanın şimalındakı Paviya şəhərində baş vermiş və Müqəddəs Roma İmperiyasının imperatoru V Karlın ordusu bu döyüşdə fransızlar üzərində böyük zəfər qazanmışdır.

“Zigətvar qabağında çalınan kusi-zəfər”: Osmanlı padşahı I Süleymanın (Qanuni Süleymanın) son hərbi yürüşü olan və zəfərlə başa çatan Zigətvar mühasirəsi nəzərdə tutulur. Osmanlılar Zigətvar qalasını 8 sentyabr 1566-cı ildə tutdular, ancaq müxtəlif xəstəliklərdən əziyyət çəkən Qanuni Süleyman bu zəfərdən bir gün əvvəl – 7 sentyabrda öldü.

“Ostriçdə gülən purnur günəş”: Üçüncü Koalisiya müharibəsinin gedişatında, Napoleon ordularının anti-fransız koalisiyası qoşunlarıyla 2 dekabr 1805-ci ildə baş tutan döyüşü nəzərdə tutulur. Austerlits şəhəri (hal-hazırda Çexiyanın cənub-şərqindəki Slavkov-u-Brna) yaxınlığında baş tutan döyüş fransızların qəti qələbəsi ilə başa çatdı və Üçüncü Koalisiyanın dağılması ilə nəticələndi.

“Şönburnn”: Avstriya imperatorlarının yay sarayı. Vyana şəhərinin qərb hissəsində yerləşir. Fransa imperatoru Napoleon 1807 və 1809-cu illərdə iki dəfə sarayı tutmuş və orada yerləşmişdi.

“Üçüncü Fridrix Vilhelm Tilztdə nəhr kənarında əmr bəklərkən...”: 1807-ci ilin iyun ayında Rusiya imperatoru I Aleksandrla Fransa imperatoru Napoleon Tilzit şəhərində, Dördüncü Koalisiya müharibəsi sonrasında sülh müqaviləsi imzalayırdılar, bu müharibədə Rusiya ilə eyni tərəfdə Napoleona qarşı savaşımış Prussiya kralı III Fridrix Vilhelm isə sülh müzakirəsinin nəticəsini gözləyirdi.

səh. 465. “Risorcimento” (il risorgimento): lüğət mənası: diriliş, yenilənmə. XIX əsrin ortalarında İtaliyada milli azadlıq hərəkatını və İtaliyanın birləşdirilməsi uğrunda mübarizəni ifadə edən tarix termini.

“Millət eyni irq və adətə...”: qəzetdə “millət” yerinə “milliyyət” getmişdir.

Bir xanımın şikayəti

səh. 468. “Lemnos adasının Limna şəhərində...”: qəzetdə belə getmişdir; Ə. Ağaoğlu əvvəlcə Lemnos (türk mənbələrində Limni) adasının Mudros qəsəbəsinə sürgün edilmiş, daha sonra oradan Malta adasına aparılmışdır.

səh. 469. “ən ufaq bir təşəbbüsə”: qəzetdə “ufağ” sözü təhrif edilmişdir.

“O Allah ki”: qəzetdə təhrif edilmiş, “Ondan ki” şəklində getmişdir.

Vedibasar hadisəsi ətrafında

səh. 469. “Böyük Vedi və Naxçıvan rayonlarında hamı müharibə hərəkatı”: qəzetdə “Böyük Vedi” adı təhrif edilmişdir.

Bakı xəbərləri

səh. 471. “Rüşdiyyə və edadilər”: rüşdiyyə məktəbləri təhsildə ibtidai siniflərdən sonrakı mərhələ; edadi məktəbləri isə rüşdiyyədən sonrakı, universitetdən əvvəlki mərhələ kimi başa düşülməlidir.

səh. 472. “Birja Komitəsi”: qəzetdə “Birja Komissiyası” getmişdir.

səh. 473. “Verxni-Priyutski”: Bakıda, indiki Şamil Əzizbəyov küçəsi.

Satılır

səh. 476. “Staropoliseyski”: Bakıda, indiki Yusif Məmmədəliyev küçəsi.

Cümə, 25 iyul 1919-cu il, nömrə 234

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci sənəyi-dəvamiyyəsi. Cümə, 26 şəvvalül-mükərrəm sənə 1337. 25 təmmuz 1919 sənə.

Türk və İslamla müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalənin mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 1 manat 50 qəpik.

Abunə şəraiti: Bakı üçün 1 aylığı 35 rublə, 2 aylığı 60 rublə, 3 aylığı 90 rublə. Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 40 rublə, 2 aylığı 70 rublə, 3 aylığı 100 rublə. Elan fiati: birinci səhifədə sətiri 5 rublə, axırncı səhifədə sətiri 4 rublə, itən şeylər və yer axtaranlar üçün 3 rublə.

İNNA LİLLAHİ

VƏ İNNA İLEYHİ RACİUN

Bakı, Şamaxı və Göyçay Müəllimlər İttifaqının idarəsi bununla ümuma elan edir ki, cümə günü təmmuz ayının 25-də gündüz saat 10-da Bakı Birinci Realnı məktəbinin mülkündə Mart hadisəyi-əliməsi və sonralıq məmləkətimizdə hökmran olan xəstəliklərdən vəfat edən **müəllim və müəllimə** əfəndilərin istirahəti-ruhu üçün əza məclisi tərtib ediləcəkdir.

5472

OPERA

Hökumət Teatrosunda

Axşam tamaşası

Zülfüqar bəy və Üzeyir bəy qardaşlarının müdiriyyəti Cəmə günü, şəvvalül-mükərrəm ayının 26-da (iyul ayının 25-də 1919-cu ildə) mütəntən [təntənəli] bir surətdə mövqeyi-tamaşaya qoyulacaqdır

Üzeyir bəyin məşhur

“Aşıq və Kərəm” operası.

Biletlər indidən teatrın kassasında satılmaqdadır. Tamaşa başlanacaq axşam saat 9-un yarısında.

SİRK “MODERN”

Cümə günü iyul ayının 25-də, 1919-cu ildə məşhur sportsmen Pyotr Nikolayeviç Yelizarov tərəfindən mükəmməl surətdə vücuda gətirilmiş fransız güləş mübarizəsinin 27-ci günü 1919-cu ilin məşhur “Cahan Pəhləvani” namı və Azərbaycan fəxri şarfı və 30 min manat mükafat.

Bu gün 3 cift pəhləvan mübarizə edir.

1) Gənc Əli İbad - Pavel Zakroyko; 2) Revanş mübarizəsi Makarov - Ferdinand Svaboda; 3) Kalişeviç - Krayevski.

Mübarizə Yelizarovun təhti-nəzarətində [nəzarəti altında] olacaqdır.

5471

QİSMİ-RƏSMİ [RƏSMİ HİSSƏ]

Ticarət, Sənəət və Ərzaq Nəzarətindən

Əmrnamə nömrə 114

16 iyul 1919

Həmin sənəsi iyulun 16-dan mühəndis Poliyan İosifoviç Yurkovski xidmətə götürülüb Ticarət, Sənəət və Ərzaq Nəzarəti nəzdində agentə təyin edilir.